

שז"ת בעניני ל"ג בעומר

מרדכי זיסקינד הגר

תשובות מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ששלח אליי

ללכת למירון בל"ג בעומר: האם יש ענין ללכת בל"ג בעומר לקברו של רשב"י במירון.

תשובה: ביטול תורה חשוב יותר

שאלה שנתעוררתי היום יומא דהילולא דהרמ"א ויום היארציט דבעל הנודע ביהודה.

הנודע ביהודה כתב לחלק¹ בין מי שיש לו ברית בבין המצרים ביום ראשון, שאז אין היתר להסתפר בערב שבת כמו שכתב הרמ"א לגבי ל"ג בעומר, דשאני ל"ג בעומר שההיתר מתחיל מהלילה, וממילא אין זה כבוד שבת, שבשבת יהיה אסור להיות מסופר, משא"כ בל"ג בעומר הוא מותר כבר מהלילה להסתפר, צ"ע הרי גם בל"ג בעומר ס"ל לרמ"א שאסור בליל ל"ג ורק ביום ל"ג מותר, וא"כ הרמ"א לשיטתו לכאורה יהא נכון הדימוי וצע"ג סברת הנו"ב לחלק.

תשובת מרן שליט"א: ראיתי מה שכתבת ולכאורה הם דברי טעם.

שוב פעם אחרת השיב לי: לכאורה יפה הערת.

ממדור משיב כהלכה שנה שעברה

¹ וז"ל שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אורח חיים סימן כח

שאלה: אם יש מילה בין המצרים ביום א' אם מותר לבעלי ברית לגלח בערב שבת הקודם.

תשובה הנה עיקר היתר גילוח בין המצרים לבעלי ברית לא מצוינו לא בראשונים ולא באחרונים. ובש"ע מבואר רק שבעל ברית מותר ללבוש לבנים אבל מלספר לא נזכר דבר, והעולם בכאן תפסו מנהג היתר ולמדו מדין ימי הספירה, ואם לדין יש לחלק ששאני אבילות חורבן בהמ"ק. אבל באליה רבה ג"כ הרגיש בדבר ונוטה להתיר הואיל ואינו רק מנהג, והיינו קודם לשבוע שחל בו ט"ב אבל באותו שבוע בודאי אסור. וגם מה שנהגו שאם המה בעלי ברית ביום א' שמקדימין לספר בע"ש ולמדו דין זה מל"ג בעומר, ג"כ לדעתי אין הנדון דומה שבל"ג בעומר הדבר ידוע תכף בע"ש שיום א' יהיה ל"ג בעומר אבל כאן יש לחוש לחשדא ומי ידע בע"ש שיהיה מילה ביום א' ושזה האיש יהיה מוהל או סנדק ודי להתיר בו ביום. ועוד שההיתר של ל"ג בעומר מתחיל תיכף בליל מ"ש לדידן שאין אומרים תחנון במנחה שלפניו וא"כ כיון שמוחר תיכף במ"ש אין נכון שיהיה שבת אסור. אבל בעלי ברית אולי גם בלילה שלפני מילה אסורים ואין ההיתר מתחיל עד יום א' בבוקר וכיון שאסור בליל מ"ש אסור גם בע"ש. ותדע דאטו אם חל מילה בשני בשבת יהיה מותר בע"ש הא ודאי שלא הותר כי אם כשהותר תיכף אחר שבת בלי הפסק, ואפילו לפי מה שמקילים לעצמם גם בדבר זה היינו ג"כ כיון שיהיה מותר ביום א' שוב לכבוד שבת מקדימין להתיר, אבל מילה שחל ביום א' שהוא שבוע שחל ט"ב בתוכו ואז בודאי בו ביום אסור לספר אפילו מי שהוא בעל ברית שמה שאסור מדין התלמוד לא הותר לכבוד המילה. וכיון שביום המילה עצמו אסור אין נתיר להקדים בע"ש שלפניו, ולכן לדעתי דבר זה אסור.

ואין זה דומה לחל יום שמיני של אבילות בשבת ערב הרגל שמוחר לו לספר בע"ש כמבואר בי"ד סי' שצ"ט סעיף ג'. דהתם ג"כ ביום א' כבר הוא רגל וכלה האבילות ומוחר להסתפר מצד איסור אבילות אלא שאיסור יום טוב רביע עליה ולכן מותר להקדים בע"ש אבל כאן שביום א' אסור מצד איסור שבוע שחל ט"ב לא נתיר לו להקדים בע"ש למנהגו שאסור לספר בין המצרים, כן נלע"ד.

4. [ל"ג בעומר]. על רשב"י כתוב טיהור את עיר טבריה, ובגמרא שבת לג ע"ב שכשרשב"י יצא מהמערה רצה לתקן דבר, טיהור שווקי טבריא שהיו מעבר העיר לרבים, שהיה שם טומאה והכהנים לא היו יכולים ליכנס שם מפני הטומאה והיו צריכים להקיף דרך אחר ארוך [עיי"ש ברש"י], וצ"ע דהא קיימא לן ספק טומאה ברשות הרבים טהור וכיון שהספק טומאה היה בשווקים שהם רשות הרבים מה היה צריך לרשב"י שיטהרם.

תשובה: עיין מנחת חינוך (מצוה רסג אות לד) שכתב דכמו ספק טומאה ברה"ר טהור לגבי טומאה ה"ה לגבי איסור טומאה לכהן וכהן מותר לטמא עצמו אבל הצל"ח בברכות (יט): וכן מסתפק באחיעזר (ח"ג סי' סה אות ו) דרק לגבי דין טומאה הותרה אבל לגבי איסור טומאה לכהן לא וכהן אסור לטמא עצמו שם כמו בכל ספק איסור

ולפי"ז א"ש למה היה צריך לטהר המקום דאיה"נ לגבי הטומאה היה טהור מ"מ הכהנים היו צריכין לטרוח שלא לעבור שם מטעם ספק איסור דבזה ליכא היתר וכן ראיתי לתרי"ץ בשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' קבז) עיי"ש

וגם אליבא דהמנח"ח א"ש דהשערי יצחק בכתובות (סי' כו) כתב לתרי"ץ לפי מ"ש התוס' בכתובות (כח: ד"ה בית הפרס) דאף דספק טומאה ברה"ר טהור זהו רק באקראי אבל דבר שייהיה ספק לעולם לא אמרינן דספק טומאה ברה"ר טהור ולפי"ז א"ש דשם היה ספק טומאה לעולם ולכן לא טהור משום ספק טומאה ברה"ר עכ"ד וזה א"ש גם לפי המנח"ח.

5. [ל"ג בעומר]. בספר הזוהר באידרא כתוב אמר רבי שמעון כל ימי לא בטילנא תלת סעודתי דשבתא וצ"ע והלא היה במערה ואכל רק חרובין בלבד וסעודות שבת צריך פת, וא"כ איך אמר שכל ימיו לא ביטל סעודת פת.

תשובה: עיין שו"ת רב פעלים (ח"א יו"ד סי' נה) שכתב דביטל לא שייך במקום שהיה אנוס בדבר כמו חולה לא נקרא שחילול שבת דהותרה כן הוא ברשב"י שהיה אנוס ע"י המלכות ועוד כתב דקיים ע"י שהיה עוסק בסודות עליונים כמו דאיתא שקיים בערב פסח שחל בשבת דא"א לאכול פת אז עיי"ש ועוד דע"י מחשבתו עולה כאילו עשאו מפני האונס עכ"ד עיי"ש

ובשפתי צדיק (ח"ג אחר פר' אמור אות ה) כתב דאפשר דרשב"י היה מתלמידי ר"ע דסבר בברכות דאפילו אכל שלק והוא מזונו מברך עליו ג' ברכות ושפיר היה מקיים בזה ג' סעודות שבת דזה היה מזונו

ובשו"ת דברי ישראל וועלץ (ח"ג סי' סב) ציין לתשובת הרב פעלים הנ"ל וכתב לתריץ לפי מה שמקובל איש מפי איש עד רשב"י דבער"ש נתהפך האילן לתמרים ובהעמק שאלה על השאלות פר' ויגש אות לב האריך במה שאמר הגמ' בברכות דתמרי נמי מיזן ואם בירך ג' ברכות עליו יצא ולפי"ז אפ"ל דבזה קיים מצות ג' סעודות שבת עכ"ד.

ממדור משיב כהלכה שנה זו

ד. [ל"ג בעומר: איך ניזונו רבי שמעון ורבי אלעזר בנו כשנתחבאו במערה מאילן החרובים שנברא בנס (שבת לג:), הרי לכאורה היה בו איסור ערלה. גם צ"ע איך קיימו בכל השנים הללו מצות קידוש ומצות מצה בפסח הרי לא ניזונו רק מחרובא ועינא דמ"א.

הרב י"מ שחור – בשו"ת דובב מישרים ח"ד (ליקוטי תשובות והערות ח"ב), כתב, "ושמעתי להביא ראיה בדבר נסי ליכא איסור ערלה. ולדעתי נראה בפשיטות דמבואר במתני' דערלה פ"א מ"ב והעולה מאליו חייב בערלה, ובפ"י הרע"ב דוקא במקום ישוב אבל במקום יערים ומדברות לא עיין שם, וכן מבואר בש"ע [יו"ד] סי' רצ"ד סעיף כ"ז, והמערה הלא היא' שלא במקום ישוב ועל כן שפיר אילן העולה מאליו פטור מערלה".

ה. [מנהג המדורות. במנהג לעשות מדורות ולרקוד סביבן בליל ל"ג בעומר, צע"ג מתוספתא שבת פ"ז א: והמרקד לשלהבת הרי זה מדרכי האמורי. וראה שבט הלוי ח"ז סי' קל"ז וא"כ מה ההיתר בזה כאן, גם צ"ע הרי פסק הרמ"א (תצ"ג) שמנהגי אבלות הספירה נוהגים עד יום ל"ג בבוקר. "זאין להסתפר עד ל"ג בעצמו ולא מבערב (מהרי"ל). ואם כן, אין היתר לערוך שמחה עם ריקודים ומחולות בליל ל"ג בעומר לדעת הרמ"א ורוב הפוסקים שהולכים לשיטתו, וכן מנהג ברוב מקומות עד היום שאין מסתפרים בלילה. וכך הוא מנהג אשכנזי כמש"כ מהרי"ל. וכל זה בתספורת ונישואין, אבל ריקודים ומחולות של רשות, מבואר בפוסקים שזה יותר חמור ויש אוסרים גם בלג בעומר, וא"כ צ"ע מה סמכו העולם להיתר לכך.